

розміщення, екологічна безпека, кон'юнктура фінансово-інвестиційного ринку, рівень конкуренції, фактичні та потенційні обсяги ринку збуту товарів, прогнозування споживчого попиту тощо).

До визначальних детермінантів формування, оцінки та прогнозування рівня потенціалу інвестиційно-інноваційного розвитку торговельних підприємств повинні відноситися такі чинники та умови:

- стабільність залучення фінансових джерел інвестиційного капіталу, інтенсивність інвестиційно-інноваційного розвитку, поступове зростання капіталізації підприємств торгівлі;

- поточна та довгострокова інвестиційна активність, швидкість окупності інвестованого в об'єкти капіталу та прискорені темпи його розширеного відтворення;

- прогнозованість та стабільність у часі інвестиційної діяльності в розрізі різних напрямів інвестування, підвищення рівня її ефективності та привабливості для внутрішніх і зовнішніх інвесторів;

- дієвість та ефективність управління різними видами систематичних та несистематичних інвестиційних ризиків;

- ефективність управління портфелями реальних та фінансових інвестиційних проектів, що є беззаперечною умовою їх інвестиційної привабливості та стимулювання інноваційного розвитку торговельних підприємств.

УДК 336.1:352

Н.І. Власюк, канд. екон. наук, доц. (*ЛТЕУ, Львів*)

АНАЛІЗ РІВНЯ ЗБАЛАНСУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

Сучасні умови засвідчують необхідність побудувати нову модель формування доходів та видатків місцевих бюджетів, яка б забезпечувала оптимальний фіскальний та стимулюючий ефект і відповідала потребам збалансування інтересів центру та регіонів, усувала диспропорції бюджетної забезпеченості окремих територій, знижувала напругу міжрегіональних фіскальних відносин та підтримувала ефективність бюджетної системи загалом. Саме тому проблеми вдосконалення формування доходів та видатків місцевих бюджетів як складової фіскальної політики держави – одне із пріоритетів фінансово-економічних та адміністративних трансформацій в Україні [1].

Бюджетний кодекс серед одинадцяти принципів побудови бюджетної системи України називає принцип збалансованості — повноваження на здійснення витрат бюджету повинні відповідати обсягу надходжень до бюджету на відповідний бюджетний період [2].

Збалансований бюджет – це бюджет, в якому надходження поточного періоду відповідають сумі витрат цього ж періоду, тому збалансування бюджету є найбільш відповідальним етапом формування бюджету.

Стан формування та використання місцевих бюджетів істотно залежить від вирішення проблем збалансованості бюджетів, які є наслідком невіршених питань у галузі фіскального федералізму. В цьому напрямку Бюджетним кодексом України передбачено удосконалення системи збалансованості місцевих бюджетів, яка включає дві складові.

Перша стосується збалансування доходів, який передбачає розподіл надлишкових доходів бюджетів територій з вищою за середню податкозабезпеченістю між територіями з нижчою за середню податкозабезпеченістю. Причому трансфертні платежі надаються територіям з чітко визначеними напрямками їх витрачання, що буде забезпечувати цільове використання коштів.

Друга складова збалансування бюджетів стосується видаткової частини. Дуже важливим при збалансуванні видатків місцевих бюджетів є облік структурних витрат територій.

Збалансування місцевих бюджетів шляхом надання міжбюджетних трансфертів має низку недоліків, основними з яких є:

- виконання бюджетів нижчого рівня залежить від бюджетів вищого рівня;
- впевненість отримання доходів від державного бюджету не стимулює органи місцевого самоврядування залучати власні доходи, особливо при значному розмірі трансфертів.

Міжбюджетні трансферти не повинні слугувати основним інструментом, а мають лише доповнювати методи балансування.

Оптимальна структура та обсяги доходів і видатків – це один із потужних важелів впливу на економіку. Сьогодні проблеми місцевих бюджетів пов'язані як з доходами, так і з видатками. Одна з них – проблема вдосконалення управління дефіцитом і профіцитом.

У табл. 1 приведено розрахунок збалансованості місцевих бюджетів України за 2015-2019 рр. Як показують проведені розрахунки, протягом аналізованого періоду (за винятком 2018 р.) доходи перевищували видатки, в результаті місцеві бюджети були збалансованими. У 2018 році місцеві бюджети були незбалансованими.

**Таблиця 1 – Збалансованість місцевих бюджетів України
за 2015-2019 рр.**

Показники	Роки					Відхилення 2019 (+,-) від	
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2018
Разом доходів, млрд грн	294,4	366,6	502,4	540,9	560,5	266,1	19,6
Разом видатків, млрд грн	276,9	346,2	490,1	546,2	557,5	280,6	11,3
Збалансованість, млрд грн	17,5	20,4	12,3	-5,3	3,0	-14,5	8,3
Збалансованість, %	6,31	5,89	2,51	-0,97	0,54	-5,77	1,51

Джерело: розраховано автором за [3]

Найнижчим коефіцієнт збалансованості був у 2019 році. У 2015-2017 рр. ситуація була позитивною. Максимального значення (6,31%) коефіцієнт збалансування бюджетів досягав у 2015 році.

Отже, в Україні у черговий раз постає завдання формування системи інструментів збалансування місцевих бюджетів, які сприятимуть появі стійкої зацікавленості і стимулів органів влади в проведенні відповідальної економічної і бюджетної політики.

Для кращого функціонування системи інструментів та методів збалансування місцевих бюджетів необхідно законодавчо закріпити стабільні нормативи відрахувань від загальнодержавних податків, створити прозору та об'єктивну процедури виділення трансфертів, в основу якої має бути покладена ідея стимулювання нарощування доходів, а не перерозподіл ресурсів бюджету, проведення розподілу повноважень по видатках і доходах, виділення обсягів дотацій (трансфертів), субсидій, субвенцій згідно з податковим потенціалом місцевого органу влади.

Місцеві органи влади в умовах нормативного розподілу ресурсів мають можливості формувати власну бюджетну політику, хоча при цьому обмежується їх автономність і вони працюють у рамках, визначених загальнодержавними нормативними актами. Запорукою успіху місцевої бюджетної політики може бути лише прозоре та відкрите формування проектів бюджетів та отримання підтримки й схвалення місцевим населенням. Залучення громадян – найважливіша проблема під час розробки та затвердження місцевих бюджетів. Базовим принципом демократичних держав є те, що рішення, спрямовані на вирішення проблем громадян, мають ухвалюватись і реалізовуватись з їх активною участю.

Інформаційні джерела:

1. Козенко А. О. Особливості збалансування місцевих бюджетів в Україні / А.А.Козенко // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука» Серія: «Економічні науки». - 2017. - № 2 (2). – С. 40-45.
2. Бюджетний кодекс України: від 08.07.2010 р. № 2456-VI: Офіційний текст (редакція від 13.02.2016). – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page>
3. Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/download/page/2937>

УДК 338.316.4

М.О. Ільченко (*ХДУХТ, Харків*)

ОСОБЛИВОСТІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

На тлі пандемії COVID-19 з'явилася нагальна потреба у впровадженні корпоративної соціальної відповідальності та управління підприємствами з урахуванням соціального дистанціювання, що вимагає від підприємств суттєвих змін щодо оцінки бізнесу та корпоративного управління для задоволення потреб зацікавлених сторін та досягнення цілей сталого розвитку.

Слід зазначити, що посилення корпоративної соціальної відповідальності в умовах соціального дистанціювання внаслідок пандемії мотивує українські підприємства та виходить на новий рівень впровадження нових підходів до оцінки та оптимізації корпоративного управління підприємством.

На нашу думку, основною і найважливішою метою держав в умовах пандемії є сприяння темпам економічного, екологічного та соціального зростання підприємств та суспільства. Але протягом останнього часу ми спостерігаємо лише негативну тенденцію щодо зростання економіки, в результаті чого, порушується питання зниження рівня іноземних інвестицій в капітал країни.

Таким чином, впроваджені українським урядом заходи значним чином вплинули на економічну діяльність українських підприємств, що спричинило нові вимоги до розкриття інформації як у фінансовій так і не фінансовій звітності. Дані вимоги включають в себе не тільки оцінку активів, капіталу, зобов'язань, але і розкриття інформації щодо